

Hrvatske autoceste d.o.o.,
Širolina 4, 10000 Zagreb; OIB: 57500462912
Tel.: +385 1 46 94 444; fax.:+385 1 4697 335

Evidencijski broj: **I-2025-632**

DOKUMENTACIJA O NABAVI
Održavanje i servis sigurnosne opreme

Zagreb, veljača 2025 godine

Sadržaj:

1. Opći podaci
2. Osoba zadužena za kontakt
3. Vrsta postupka
4. Predmet nabave i količine
5. Dokazi sposobnosti
6. Uvjeti sposobnosti koji se odnose na zajednicu ponuditelja
7. Odredbe koje se odnose na podugovaratelje
8. Podaci o ponudi
9. Sadržaj ponude
10. Način izrade ponude
11. Način dostave ponude
12. Način određivanja cijene ponude
13. Kriterij za odabir
14. Rok valjanosti ponude
15. Način dostave uzoraka
16. Donošenje odluke o odabiru/poništenju
17. Bitni uvjeti narudžbenice/Ugovora

PRILOZI DOKUMENTACIJE:

- Prilog 1: Ponudbeni list
- Prilog 2: Izjava o nekažnjavanju
- Prilog 3: Troškovnik
- Prilog 4: Tehnički uvjeti
- Prilog 5: Prijedlog ugovora

1. OPĆI PODACI

Hrvatske autoceste d.o.o., Širolina 4, 10 000 Zagreb,

OIB: 57500462912

Telefon: +385 1 4694-444

Internetska adresa: www.hac.hr

E-mail: info@hac.hr

Hrvatske autoceste d.o.o. posluju sukladno politici kvalitete, upravljanja okolišem te zdravljem i sigurnošću koja se može naći na web stranicama društva (www.hac.hr, www.hac.hr/o-nama/politika-kvalitete-upravljanja-okolisem-te-zdravljem-i-sigurnosc), te isto zahtijevaju od izvoditelja prilikom realizacije Ugovora.

2. OSOBA ILI SLUŽBA ZADUŽENA ZA KONTAKT

Ime i prezime: Ivan Klanac

Adresa elektronske pošte: ivan.klanac@hac.hr

Telefon: + 385 1 6504 872

Fax: + 385 1 46 97 307

3. VRSTA POSTUPKA NABAVE

Jednostavna nabava putem Ugovora

Postupak nabave vrši se sukladno članku 12. stavak 1. točka 1. Zakona o javnoj nabavi (NN 120/16).

4. PREDMET NABAVE I KOLIČINE

Predmet nabave je: **Održavanje i servis sigurnosne opreme**

Procijenjena vrijednost nabave: 20.000,00 EUR-a (bez PDV-a).

Količina, opis i specifikacija predmeta nabave nalazi se u Prilogu 3 - Troškovnik i Prilog 4 Tehnički uvjeti.

Količine za stavke iz Troškovnika su okvirne.

5. DOKAZI SPOSOBNOSTI

Naručitelj će odbiti ponudu ponuditelja koji ne zadovolji uvjet nekažnjavanosti, podmirenih poreznih obveza te pravne i tehničke sposobnosti.

U tu svrhu ponuditelji su obvezni dostaviti:

5.1. Izjavu o nekažnjavanju koju daje osoba po zakonu ovlaštena za zastupanje gospodarskog subjekta na Obrascu koji se nalazi u Prilogu 2 Dokumentacije o nabavi (dalje u tekstu: Dokumentacija). Izjava ne smije biti starija od **3 (tri) mjeseca** računajući od dana objave Dokumentacije na web stranici Naručitelja, odnosno od dana zaprimanja poziva.

5.2. Potvrdu porezne uprave o stanju duga koja ne smije biti starija **30 (trideset) dana** od dana objave Dokumentacije na web stranicama Naručitelja, odnosno od dana zaprimanja poziva.

5.3. Izvod o upisu u sudski registar, obrtni, strukovni ili drugi odgovarajući registar države sjedišta gospodarskog subjekta. Izvod ne smiju biti stariji **6 (šest) mjeseci** od dana objave Dokumentacije na Web stranicama Naručitelja odnosno od dana zaprimanja poziva.

5.4. Ponuditelj mora dostaviti dokaz (POTVRDA PROIZVOĐAČA) da je ovlašten za servisiranje opreme barem jednog od navedenih proizvođača (PRIMAT, WERTHEIM, ROBUR, MUELLER, PARIS, STUTTGART, NAUTA SISTEC, ISS I ROSENGRENS/GUNEBO).

Tražene dokumente i dokaze ponuditelji mogu dostaviti u neovjerenoj preslici, ili ovjerenoj preslici ili izvorniku.

6. UVJETI SPOSOBNOSTI U SLUČAJU ZAJEDNICE PONUDITELJA

Zajednica ponuditelja je udruženje više gospodarskih subjekata koje je pravodobno dostavilo zajedničku ponudu.

U zajedničkoj ponudi mora biti navedeno koji će dio radova izvršavati pojedini član zajednice ponuditelja. Naručitelj neposredno plaća svakom članu zajednice ponuditelja za onaj dio radova koje je on izvršio, ako zajednica ponuditelja ne odredi drugačije. Odgovornost ponuditelja iz zajednice ponuditelja je solidarna.

Ukoliko ponuda zajednice ponuditelja bude odabrana kao najpovoljnija ponuda, zajednica ponuditelja je dužna Naručitelju u roku od 8 (osam) dana od Odluke o odabiru dostaviti pravni akt – sporazum o osnivanju poslovne udruge za izvršenje ugovora iz koje je vidljivo:

- naziv gospodarskog subjekta, sjedište i ime ovlaštene osobe svakog gospodarskog subjekta u poslovnoj udruzi
- dio posla, koji će izvoditi svaki od gospodarskih subjekata iz ponude zajednice ponuditelja
- značenje solidarne odgovornosti odnosno preuzimanje obveza i odgovornosti ukoliko jedan ili više članova poslovne udruge ne mogu izvršiti ugovorne obveze.

Predmetni pravni akt – sporazum mora biti potpisan od svih članova zajednice ponuditelja.

7. ODREDBE KOJE SE ODOSE NA PODUGOVARATELJE

Ukoliko će ponuditelj dio ugovora ustupiti podugovaratelju mora navesti podatke o svim podugovarateljima u Ponudbenom listu:

- naziv ili tvrtka, sjedište, OIB (ili nacionalni identifikacijski broj prema zemlji sjedišta gospodarskog subjekta ako je primjenjivo) i broj računa podugovaratelja i
- predmet, količina, vrijednost podugovora i postotni dio ugovora koji se daje u podugovor.

Sudjelovanje podugovaratelja ne utječe na odgovornost ponuditelja za izvršenje radova.

Za radove, robu ili usluge koje će izvesti, isporučiti ili pružiti podugovaratelj, naručitelj neposredno plaća podugovaratelju.

Odabrani ponuditelj mora svom računu odnosno situaciji priložiti račune odnosno situacije svojih podugovaratelja koje je prethodno potvrdio.

Odabrani ponuditelj može tijekom izvršenja ugovora o javnoj nabavi od naručitelja zahtijevati:

- promjenu podugovaratelja za onaj dio ugovora o javnoj nabavi koji je prethodno dao u podugovor
- preuzimanje izvršenja dijela ugovora o javnoj nabavi koji je prethodno dao u podugovor
- uvođenje jednog ili više novih podugovaratelja čiji ukupni udio ne smije prijeći 30 % vrijednosti ugovora o javnoj nabavi neovisno o tome je li prethodno dao dio ugovora o javnoj nabavi u podugovor ili ne.

8. PODACI O PONUDI

Ponuditelj za ovaj predmet nabave dostavlja jednu ponudu.

Pri izradi ponude ponuditelj se mora pridržavati zahtjeva i uvjeta iz Dokumentacije. Pri izradi ponude ponuditelj ne smije mijenjati i nadopunjavati tekst Dokumentacije.

9. SADRŽAJ PONUDE

- Popunjeni Ponudbeni list iz Priloga 1 ove Dokumentacije
- Izjavu o nekažnjavanju koju daje osoba po zakonu ovlaštena za zastupanje gospodarskog subjekta na Obrascu koji se nalazi u Prilogu 2 tražena točkom 5.1. Dokumentacije
- Potvrdu porezne uprave o stanju duga tražena točkom 5.2. Dokumentacije
- Dokumenti traženi točkom 5.4. Dokumentacije
- Izvod o upisu u sudski registar, obrtni, strukovni ili drugi odgovarajući registar države sjedišta gospodarskog subjekta tražen točkom 5.3. Dokumentacije
- Popunjeni i potpisan Troškovnik - Ponuditelj mora u potpunosti ispuniti **SVE STAVKE** Troškovnika na propisanom obrascu u obliku danom u Prilogu 3 ako Dokumentacijom nije navedeno drugačije te ga potpisati i ovjeriti.
- Potpisane i ovjerene Tehničke uvjete iz Priloga 4.
- Potpisan i ovjeren Prijedlog ugovora iz Priloga 5.

10. NAČIN IZRADE PONUDE:

- Ponuditelj mora u potpunosti popuniti Ponudbeni list ponude
- Ponuda mora biti potpisana od strane ovlaštene osobe ponuditelja
- Ponuda se zajedno s pripadajućom dokumentacijom izrađuje na hrvatskom jeziku i latiničnom pismu.
- Priloženi dokazi/dokumentacija može biti i na nekom drugom jeziku, ali se u tom slučaju obavezno prilaže prijevod na hrvatski jezik uz dostavu izvornika. U slučaju da u dostavljenim dokumentima postoje dvojbe ili nejasnoće, koje onemogućavaju naručitelja da donese nedvojbenu odluku o nekoj odlučnoj činjenici, naručitelj će zatražiti pojašnjenje i/ili upotpunjavanje dokumenata, na način da će zatražiti prijevod spornih dokumenata učinjen od strane ovlaštenog sudskog tumača za jezik s kojega je prijevod izvršen.

- Takav prijevod dokumenata, izvršen po ovlaštenom sudskom tumaču morat će sadržavati i Potvrdu ovlaštenog sudskog tumača kojom se potvrđuje da prijevod potpuno odgovara izvorniku sastavljenom na stranom jeziku.
- Za vrijeme roka za dostavu ponuda ponuditelji mogu postavljati upite i tražiti pojašnjenja vezana za Dokumentaciju pod uvjetom da takav zahtjev dostave naručitelju najkasnije **2 (dva) radna dana prije dostave ponuda**
- Sva eventualna pojašnjenja i izmjene vezane za predmetnu Dokumentaciju Naručitelj će objaviti na Internet stranici (<http://hac.hr/hr/javna-nabava/jednostavna-nabava>) gdje je objavljena i osnovna Dokumentacija.

11. NAČIN DOSTAVE PONUDE

Ponuditelj će dostaviti ponudu neposredno ili putem pošte složenu, uvezanu u cjelinu i zapakiranu u zatvorenu omotnicu, koja mora biti adresirana na adresu Naručitelja:

HRVATSKE AUTOCESTE d.o.o.

10 000 Zagreb, Širolina 4

imati naznaku:

“PONUDA ZA – Održavanje i servis sigurnosne opreme, EV. BROJ: I-2024-533– NE OTVARAJ ”

i

naziv i adresu ponuditelja.

Krajnji rok za dostavu ponude je: **21.02.2025. godine do 10:00 sati.**

Ponuda mora biti uvedena u Upisnik o zaprimanju ponuda do isteka krajnjeg roka za dostavu ponude.

Otvaranje ponuda nije javno.

Ponude se otvaraju prema rednom broju iz Upisnika o zaprimanju ponuda.

12. NAČIN ODREĐIVANJA CIJENE PONUDE

Ponuditelj dostavlja ponudu s cijenom izraženom u EURIMA, bez poreza na dodanu vrijednost (u daljnjem tekstu: PDV). Cijena ponude piše se brojkama.

Cijena ponude izražava se za cjelokupan predmet nabave i to na bazi Troškovnika iz ponude koju je dostavio ponuditelj. U cijenu ponude su uračunati svi troškovi i popusti, bez PDV-a.

Ponuditelj će ispuniti jedinične cijene i ukupne iznose za sve stavke opisane u Troškovniku.

Ponuđene jedinične cijene iz Troškovnika su nepromjenjive i obuhvaćaju sve troškove i izdatke ponuditelja vezano za predmet nadmetanja (osim PDV-a).

13. KRITERIJ ZA ODABIR PONUDE

Kriterij na kojem Naručitelj temelji odabir je najniža cijena uz ispunjenje uvjeta traženih točkom 5. Dokumentacije.

14. ROK VALJANOSTI PONUDE

Rok valjanosti ponude je 60 (šezdeset) dana računajući od krajnjeg roka za dostavu ponuda.

15. NAČIN DOSTAVE UZORAKA

Uzorci nisu traženi.

16. DONOŠENJE ODLUKE O ODABIRU ILI PONIŠTENJU

Nakon odobrenja Uprave Društva, na web stranici Naručitelja objavljuje se Zapisnik o otvaranju, pregledu i ocjeni ponuda i Odluka o odabiru / poništenju.

16.1. Upotpunjavanje i objašnjenje ponude

Naručitelj može prije donošenja Odluke tražit od ponuditelja da ponudu odnosno predane dokumente objasne ili upotpune u svrhu otklanjanja pogrešaka, nedostataka ili nejasnoća svoje ponude.

17. BITNI UVJETI UGOVORA

S odabranim ponuditeljem/ponuditeljima će se sklopiti Ugovor.

Mjesto isporuke/izvođenja:

Sukladno prijedlogu ugovora iz Priloga 5. Dokumentacije.

Rok isporuke/izvođenja:

Sukladno prijedlogu ugovora iz Priloga 5. Dokumentacije.

17.1. Rok, način i uvjeti plaćanja

Sukladno prijedlogu ugovora iz Priloga 5. Dokumentacije.

17.2. Ugovorna kazna

Sukladno prijedlogu ugovora iz Priloga 5. Dokumentacije.

17.3. Jamstvo za uredno ispunjenje ugovora

Sukladno prijedlogu ugovora iz Priloga 5. Dokumentacije.

17.4. POLOG

Umjesto tražene bankarske garancije za uredno ispunjenje ugovora, ponuditelj može dati novčani polog u traženom iznosu i isti uplatiti na račun kod Privredne Banke Zagreb broj:

IBAN: HR35 2340 0091 5109 0225 1

SWIFT CODE: PBZGHR2X

Poziv na broj: OIB ponuditelja

Opis plaćanja: I-2025-632

U tom slučaju ponuditelj dokaz o uplati dostavlja zajedno sa potpisanim primjercima ugovora.

18. OSTALE ODREDBE

18.1 Hrvatske autoceste d.o.o. posluju sukladno politici kvalitete, upravljanja okolišem te zdravljem i sigurnošću koja se može naći na web stranicama društva:

<https://www.hac.hr/files/shares/2018-11/Politika%20kvalitete%2C%20upravljanja%20okoli%C5%A1em%2C%20zdravljem%20i%20sigurno%C5%A1%C4%87u%20na%20radu%20i%20sigurno%C5%A1%C4%87u%20cestovnog%20prometa.pdf>

18.2. Hrvatske autoceste d.o.o. posluju sukladno politici suzbijanja podmićivanja:

<https://www.hac.hr/files/shares/1.%20Odnosi%20s%20javnoscu/dokumenti/Politika%20suzbijanja%20podmi%C4%87ivanja.pdf>

te smatraju da ponuditelji koji su dostavili ponudu prihvaćaju istu te da će u izvršenju ugovora/narudžbenice pridržavati se iste.

PRILOZI DOKUMENTACIJE

Prilog 1: Ponudbeni list

Prilog 2: Izjava o nekažnjavanju

Prilog 3: Troškovnik

Prilog 4: Tehnički uvjeti

Prilog 5: Prijedlog ugovora

Prilog 1.

PONUDBENI LIST
ZA NADMETANJE EV. BROJ: I-2025-632

NARUČITELJ: Hrvatske autoceste d.o.o., Zagreb, OIB: 57500462912

PREDMET NABAVE: **Održavanje i servis sigurnosne opreme**

BROJ PONUDE: _____

DATUM PONUDE: _____

PODACI O PONUDITELJU/ZAJEDNICI PONUDITELJA:

Naziv i sjedište ponuditelja			
OIB		Broj računa	
Gospodarski subjekt u sustavu PDV-a (zaokružiti)		DA	NE
Adresa za dostavu pošte			
Adresa e-pošte			
Kontakt osoba ponuditelja			
Broj telefona:		Broj faksa:	

Izjavljujemo da smo u cijelosti proučili i prihvatili dokumentaciju o nabavi, te Vam sukladno istoj dostavljamo ponudu za cijenu:

Cijena ponude bez PDV-a	
Iznos PDV-a ¹	
Cijena ponude s PDV-om ²	

Rok valjanosti ponude je 60 (šezdeset) dana od dana otvaranja ponude, te je moguće prihvatiti ovu ponudu u bilo kojem roku, do isteka konačnog roka.

ZA PONUDITELJA (Potpis) _____

Ovlašten za potpis ponude: _____

(Ime, prezime i funkcija)

(Pečat)

NAPOMENA:

1. Ako ponuditelj nije u sustavu PDV-a ili je predmet nabave oslobođen PDV-a na ovo mjesto se stavlja kosa crta ili ostavlja prazno
2. Ako ponuditelj nije u sustavu PDV-a ili je predmet nabave oslobođen PDV-a upisuje se isti iznos kao što je upisan na mjestu predviđenom za upis cijene ponude bez PDV-a.

DODATAK I Ponudbenom listu

PODACI O ČLANOVIMA ZAJEDNICE PONUDITELJA
(priložiti samo u slučaju zajedničke ponude)

1.

Naziv i sjedište člana zajednice ponuditelja		
OIB:	Broj računa	
Gospodarski subjekt u sustavu PDV-a (zaokružiti)	DA	NE
Adresa za dostavu pošte		
Adresa e-pošte		
Sudjelovanje podizvoditelja (zaokružiti)	DA	NE
Kontakt osoba ponuditelja		
Broj telefona	Broj faksa:	

Predmet, količina, vrijednost dijela za člana zajednice ponuditelja:

Za člana zajednice ponuditelja

(ime, prezime, funkcija i potpis ovlaštene osobe)

NAPOMENA:

- Ponudi se može priložiti više obrazaca, ovisno o broju članova zajednice ponuditelja.

DODATAK II Ponudbenom listu

PODACI O PODUGOVARATELJIMA
(priložiti samo ako se dio ugovora ustupa podugovarateljima)

1.

Naziv i sjedište podu:		
OIB:	Broj računa:	
Gospodarski subjekt u sustavu PDV-a (zaokružiti)	DA	NE
Adresa za dostavu pošte		
Adresa e-pošte		
Kontakt osoba podugovaratelja		
Broj telefona	Broj faksa	

Predmet podugovora (predmet, količina, vrijednost podugovora):

Za podugovaratelja

(potpis ovlaštene osobe)

Napomena:

- Ukoliko namjerava angažirati veći broj podugovaratelja, uz Ponudbeni list će dostaviti ovaj obrazac u onoliko primjeraka koliko je potrebno.

Prilog 2.

Prilog 2. IZJAVA O NEKAŽNJAVANJU

Ja _____ iz _____

(ime i prezime) (adresa stanovanja)

broj identifikacijskog dokumenta _____ izdanog od _____,

kao osoba ovlaštena po zakonu za zastupanje gospodarskog subjekta

(naziv i sjedište gospodarskog subjekta, OIB)

pod materijalnom i kaznenom odgovornošću izjavljujem da ja osobno niti gore navedeni gospodarski subjekt kao ni osobe koje su članovi upravnog, upravljačkog ili nadzornog tijela ili imaju ovlasti zastupanja, donošenja odluka ili nadzora gospodarskog tijela, nismo pravomoćnom presudom osuđeni za:

(a) sudjelovanje u zločinačkoj organizaciji, na temelju

- članka 328. (zločinačko udruženje) i članka 329. (počinjenje kaznenog djela u sastavu zločinačkog udruženja) Kaznenog zakona
- članka 333. (udruživanje za počinjenje kaznenih djela), iz Kaznenog zakona („Narodne novine“, br. 110/97., 27/98., 50/00., 129/00., 51/01., 111/03., 190/03., 105/04., 84/05., 71/06., 110/07., 152/08., 57/11., 77/11. i 143/12.)

(b) korupciju, na temelju

- članka 252. (primanje mita u gospodarskom poslovanju), članka 253. (davanje mita u gospodarskom poslovanju), članka 254. (zloupotrebica u postupku javne nabave), članka 291. (zloupotrebica položaja i ovlasti), članka 292. (nezakonito pogodovanje), članka 293. (primanje mita), članka 294. (davanje mita), članka 295. (trgovanje utjecajem) i članka 296. (davanje mita za trgovanje utjecajem) Kaznenog zakona
- članka 294.a (primanje mita u gospodarskom poslovanju), članka 294.b (davanje mita u gospodarskom poslovanju), članka 337. (zloupotrebica položaja i ovlasti), članka 338. (zloupotrebica obavljanja dužnosti državne vlasti), članka 343. (protuzakonito posredovanje), članka 347. (primanje mita) i članka 348. (davanje mita) iz Kaznenog zakona („Narodne novine“, br. 110/97., 27/98., 50/00., 129/00., 51/01., 111/03., 190/03., 105/04., 84/05., 71/06., 110/07., 152/08., 57/11., 77/11. i 143/12.)

(c) prijevaru, na temelju

- članka 236. (prijevara), članka 247. (prijevara u gospodarskom poslovanju), članka 256. (utaja poreza ili carine) i članka 258. (subvencijska prijevara) Kaznenog zakona
- članka 224. (prijevara), članka 293. (prijevara u gospodarskom poslovanju) i članka 286. (utaja poreza i drugih davanja) iz Kaznenog zakona („Narodne novine“, br. 110/97., 27/98., 50/00., 129/00., 51/01., 111/03., 190/03., 105/04., 84/05., 71/06., 110/07., 152/08., 57/11., 77/11. i 143/12.)

(d) terorizam ili kaznena djela povezana s terorističkim aktivnostima, na temelju

- članka 97. (terorizam) članka 99. (javno poticanje na terorizam), članka 100. (novačenje za terorizam), članka 101. (obuka za terorizam) i članka 102. (terorističko udruženje) Kaznenog zakona
- članka 169. (terorizam), članka 169.a (javno poticanje na terorizam) i članka 169.b (novačenje i obuka za terorizam) iz Kaznenog zakona („Narodne novine“, br. 110/97., 27/98., 50/00., 129/00., 51/01., 111/03., 190/03., 105/04., 84/05., 71/06., 110/07., 152/08., 57/11., 77/11. i 143/12.)

(e) pranje novca ili financiranje terorizma, na temelju

- članka 98. (financiranje terorizma) i članka 265. (pranje novca) Kaznenog zakona
- članka 279. (pranje novca) iz Kaznenog zakona („Narodne novine“, br. 110/97., 27/98., 50/00., 129/00., 51/01., 111/03., 190/03., 105/04., 84/05., 71/06., 110/07., 152/08., 57/11., 77/11. i 143/12.)

(f) dječji rad ili druge oblike trgovanja ljudima, na temelju

- članka 106. (trgovanje ljudima) Kaznenog zakona
- članka 175. (trgovanje ljudima i ropstvo) iz Kaznenog zakona („Narodne novine“, br. 110/97., 27/98., 50/00., 129/00., 51/01., 111/03., 190/03., 105/04., 84/05., 71/06., 110/07., 152/08., 57/11., 77/11. i 143/12.)

(u slučaju da gore navedeni gospodarski subjekt nema poslovni nastan u Republici Hrvatskoj i/ili neka od osoba koja je član upravnog, upravljačkog ili nadzornog tijela ili ima ovlasti zastupanja, donošenja odluka ili nadzora gore navedenog gospodarskog subjekta nije državljanin Republike Hrvatske)

niti za odgovarajuća kaznena djela koja, prema nacionalnim propisima države poslovnog nastana gore navedenog gospodarskog subjekta, odnosno države/a čiji su državljani osobe koje su članovi upravnog, upravljačkog ili nadzornog tijela ili imaju ovlasti zastupanja, donošenja odluka ili nadzora gore navedenog gospodarskog subjekta, obuhvaćaju razloge za isključenje iz članka 57. stavka 1. točaka od (a) do (f) Direktive 2014/24/EU.

U _____, _____ 202 . godine

(potpis ovlaštene osobe)

UPUTA:

Izjavu daje osoba ovlaštena po zakonu za samostalno i pojedinačno zastupanje gospodarskog subjekta (ili osobe koje su ovlaštene za skupno zastupanje gospodarskog subjekta) za gospodarski subjekt i za sve osobe koje su članovi upravnog, upravljačkog ili nadzornog tijela ili imaju ovlasti zastupanja, donošenja odluka ili nadzora gospodarskog subjekta.